DOMSTOLENS DOM (fjerde afdeling)
11. juni 1985 *

I sag 49/84

angående en anmodning, som Nederlandenes Hoge Raad i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

1) **Leon Emile Gaston Carlos Debaecker**

og

2) **Berthe Plouvier,** dennes ægtefælde, Monaco,

mod

Cornelis Gerrit Bouwman, Essen, Belgien,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 27, nr. 2, i konventionen,

har

DOMSTOLEN (fjerde afdeling)

sammensat af præsidenten Mackenzie Stuart, afdelingsformanden G. Bosco og dommerne P. Pescatore, T. Koopmans og K. Bahlmann,

generaladvokat: P. VerLoren van Themaat
justitssekretær: P. Heim

efter at der er afgivet indlæg af:

— sagsøgerne i hovedsagen ved advokat C. D. van Boeschoten, Haag,

* Processprog: Nederlandsk.

— sagsøgte i hovedsagen ved advokat E. Grabandt, Haag,

— Forbundsrepublikken Tysklands regering ved Christof Böhmer, som befuldmægtiget,

— Det forenede Kongeriges regering ved J. R. J. Braggins, Treasury Solicitors Department,

— Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent E. Zimmermann, bistået af advokat W. J. L. Calkoen, Rotterdam,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 12. februar 1985,

afsagt følgende

DOM

(»Sagsfremstillingen« udelades)

Præmisser

1 Ved dom af 17. februar 1984, indgået til Domstolen den 24. februar s.å., har Nederlandenes Hoge Raad i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (herefter benævnt konventionen), stillet en række præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionens artikel 27, nr. 2.

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag for nævnte ret mellem ægtefællerne Debaecker-Plouvier og C. G. Bouwman.

3 Ægtefællerne Debaecker-Plouvier havde fra den 15. oktober 1980 for en niårig periode til C. G. Bouwman, der er nederlandsk statsborger, udlejet en erhvervsejendom beliggende i Antwerpen. Den 21. september 1981 fraveg C. G. Bouwman ejendommen (hvor han havde taget bopæl) uden opsigelse og uden at underrette om ny adresse. Den 24. september 1981 blev han indstævnet til at give møde for underretten i Antwerpen den 1. oktober s.å. med en stævning, der i overensstemmelse med artikel 37 i den belgiske code judiciaire blev forkyndt på politikommissariatet i Antwerpen, da han fortsat var tilmeldt folkeregisteret i denne by. Med skrivelse af 25. september 1981, der indgik til sagsøgernes advokat under sagen den 28. september 1981, opsagde C. G. Bouwman lejemålet, fremsendte ejendommens nøgler og meddelte sin nye adresse, en postboks i Essen, Belgien. Sagsøgernes advokat foretog sig intet for på denne nye adresse at underrette sagsøgte om, at han var indstævnet til at give møde for underretten den 1. oktober, og den 1. oktober 1981 dømte denne C. G. Bouwman som udebleven til at betale ægtefællerne Debaecker-Plouvier et beløb på 1 072 900 BFR som »genudlejningserstatning«.

4 Den 30. november 1981 blev der af præsidenten for Arrondissementsrechtbank Breda, Nederlandene, på begæring fra ægtefællerne Debaecker-Plouvier ved kendelse meddelt den af underretten i Antwerpen afsagte udeblivelsesdom fuldbyrdelsespåtegning. Denne kendelse begærede C. G. Bouwman den 6. januar 1982 genoptaget, og den blev af Arrondissementsrechtbank ophævet den 12. oktober 1982.

5 Hoge Raad, for hvilken sagsøgerne har indgivet kassationsanke, har udsat sagen og stillet Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Forholder det sig således, at artikel 27, nr. 2, i konventionen — for så vidt angår det dér opstillede krav om, at det indledende processkrift i sagen skal forkyndes eller meddeles i god tid — ikke finder anvendelse, når forkyndelsen eller meddelelsen har fundet sted inden for en frist, der er fastsat af retten i domsstaten, og/eller sagsøgte kun eller også havde bopæl inden for den nævnte rets jurisdiktion eller i det land, hvor retten er beliggende?

Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende:

2 a) Skal der ved afgørelsen af, om der i et bestemt tilfælde foreligger særlige omstændigheder, der medfører, at den i artikel 27, nr. 2, nævnte forkyndelse eller meddelelse, selv om den er forskriftsmæssig, dog har været util-

strækkelig til at få den i bestemmelsen nævnte frist til at løbe, kun tages hensyn til de omstændigheder, der forelå på det tidspunkt, hvor forkyndelsen eller meddelelsen fandt sted, og som sagsøgeren kunne tage hensyn til på dette tidspunkt?

Såfremt spørgsmål 2 a besvares benægtende:

2 b) Kan omstændigheder, der indtræffer efter forkyndelsen eller meddelelsen, navnlig den omstændighed, at sagsøgeren bliver bekendt med en adresse for sagsøgte, medføre, at det af sagsøgeren kan kræves, at han tager nærmere skridt til at give sagsøgte oplysning om sagsanlægget, i den forstand, at fristen i artikel 27, nr. 2, ikke begynder at løbe, hvis han ikke tager sådanne skridt?

Såfremt spørgsmål 2 b besvares bekræftende:

2 c) Hvilke kriterier skal der anvendes i denne sammenhæng? Er navnlig den omstændighed, at det skyldes sagsøgtes forhold, at det forskriftsmæssigt forkyndte eller meddelte processkrift ikke er nået frem til ham, til hinder for, at retten — også på baggrund af f.eks. den omstændighed, at sagsøgeren var bekendt med, at sagsøgte havde forladt den adresse, der betragtedes som hans bopæl — kan fastslå, at nærmere skridt som de nævnte måtte kræves?«

6 Skriftlige indlæg er blevet indgivet af parterne i hovedsagen, Forbundsrepublikken Tysklands og Det forenede Kongeriges regeringer samt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber.

7 Det første spørgsmål fra Hoge Raad går ud på, om det er udelukket at anvende konventionens artikel 27, nr. 2, hvorefter en retsafgørelse ikke kan anerkendes, såfremt det indledende processkrift i sagen ikke forskriftsmæssigt er blevet forkyndt for eller meddelt den udeblevne sagsøgte i god tid, for så vidt angår kravet om underretning i tilstrækkelig god tid, når forkyndelsen eller meddelelsen har fundet sted inden for en frist, der er fastsat af retten i domsstaten, og/eller når sagsøgte havde bopæl i denne stat.

8 Hvad angår det første spørgsmål, er sagsøgerne i hovedsagen af den opfattelse, at det bør besvares med, at en anvendelse af konventionens artikel 27, nr. 2, er udelukket, når sagsøgte på tidspunktet for det indledende processkrifts forkyndelse

havde bopæl i domsstaten eller i det mindste, når denne bopæl (som i nærværende sag) var den eneste.

9 Sagsøgte i hovedsagen har bestridt rigtigheden af denne fortolkning og gjort gældende, at ordlyden af artikel 27, nr. 2, ikke giver mulighed for at begrænse anvendelsen af en regel, konventionen giver for at »sikre retten til forsvar«, til alene at angå tilfælde, i hvilke sagsøgte har bopæl i en anden kontraherende stat end domsstaten. Var dette tilfældet, ville retten i anerkendelses- eller fuldbyrdelsesstaten ikke længere have nogen bedømmelsesmargen med hensyn til, om forkyndelse eller meddelelse var sket i god tid, når fuldbyrdelse af en retsafgørelse mellem parter, der havde bopæl i en samme kontraherende stat, blev begæret. Sagsøgtes opfattelse deles af Kommissionen og af Forbundsrepublikken Tysklands og af Det forenede Kongeriges regeringer, der har fremhævet, at Domstolen allerede i sin dom af 16. juni 1981 (Klomps mod Michel, 166/80, Sml. s. 1593) forudsætningsvis har lagt til grund, at artikel 27, stk. 2, gjaldt uden hensyn til, om parterne har bopæl i forskellige stater eller i den samme stat.

10 Til det spørgsmål, Hoge Raad har stillet, bemærkes i første række, at der i bestemmelsens ordlyd ingen holdepunkter er for et bekræftende svar, idet der ingen betingelse opstilles med hensyn til sagsøgtes bopæl. Selv om konventionens formål som anført i dennes præambel er »at tilvejebringe en forenkling af formaliteterne vedrørende gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser«, bør dette formål i overensstemmelse med Domstolens faste praksis imidlertid ikke opnås på bekostning, i en hvilken som helst henseende, af retten til forsvar.

11 For så vidt angår konventionens artikel 27, fremgår det af selve bestemmelsens ordlyd, at retten i den kontraherende stat, for hvilken en retsafgørelse begæres anerkendt, kun kan nægte anerkendelse af en af de i bestemmelsen udtrykkeligt nævnte grunde. Blandt disse er den under nr. 2 nævnte, som skal sikre en behørig beskyttelse af retten til forsvar for en sagsøgt, der er dømt som udebleven i udlandet. Det bestemmes således dér, at en retsafgørelse ikke kan anerkendes, »såfremt det indledende processkrift i sagen ikke forskriftsmæssigt er blevet forkyndt for eller meddelt den udeblevne sagsøgte i så god tid, at han har kunnet

varetage sine interesser under sagen«. Bestemmelsen tager hensyn til, at der i de forskellige kontraherende stater findes fiktive forkyndelsesmåder, der kommer til anvendelse i tilfælde, hvor sagsøgte ikke har nogen kendt bopæl, og som medfører fiktive retsvirkninger i forskelligt omfang. Sandsynligheden for at sagsøgte faktisk har fået kendskab til forkyndelsen, og for at han således har haft tilstrækkelig tid til rådighed for at forberede sit forsvar, er stærkt forskellig alt efter den enkelte retsordens fiktive forkyndelsesmåde.

12 Af den anførte grund skal artikel 27, nr. 2, fortolkes således, at den, i forbindelse med anerkendelsen af en retsafgørelse fra en anden kontraherende stat, har beskyttelsen af den udeblevne sagsøgtes ret til forsvar for øje, uanset om de i domsstaten gældende forkyndelses- eller meddelelsesregler er iagttaget.

13 Herefter må det første spørgsmål besvares med, at Bruxelles-konventionens artikel 27, nr. 2, for så vidt angår det dér opstillede krav om, at det indledende processkrift skal forkyndes eller meddeles i tilstrækkelig god tid, også finder anvendelse, når forkyndelsen eller meddelelsen har fundet sted inden for en frist, der er fastsat af retten i domsstaten, eller når sagsøgte alene eller tillige havde bopæl inden for nævnte rets jurisdiktion eller i domsstaten.

14 Med første del af Hoge Raad's andet spørgsmål (spørgsmål 2 a) spørges, om der ved bedømmelsen af, om der foreligger sådanne særlige omstændigheder, som medfører, at forkyndelsen eller meddelelsen, selv om den er forskriftsmæssig, dog ikke har været tilstrækkelig til at sætte den sagsøgte i stand til at varetage sine interesser, og følgelig til at få den i artikel 27, nr. 2, nævnte frist til at løbe, udelukkende skal tages hensyn til de omstændigheder, der forelå på det tidspunkt, hvor forkyndelsen eller meddelelsen fandt sted, og som sagsøgeren da kunne tage hensyn til.

15 De indlæg, der er afgivet i sagen, henviser i den forbindelse til Domstolens førnævnte dom af 16. juni 1981, hvorefter retten i anerkendelses- eller fuldbyrdelsesstaten, der i almindelighed kan indskrænke sig til at efterprøve, om fristen, regnet fra det tidspunkt, da forkyndelsen eller meddelelsen er sket forskriftsmæssigt, har givet sagsøgte tilstrækkelig tid til at varetage sine interesser, dog i konkrete tilfælde kan tage stilling til, om der foreligger særlige omstændigheder, som må føre til at antage, at der vel er foretaget forskriftsmæssig forkyndelse eller meddelelse, men at dette dog ikke har været tilstrækkeligt til at sætte sagsøgte i

stand til at påbegynde varetagelsen af sine interesser og derfor heller ikke har været tilstrækkelig til at få den i artikel 27, nr. 2, foreskrevne frist til at løbe.

16 Sagsøgerne i hovedsagen fortolker dommen således, at man ikke kan tage hensyn til omstændigheder, der først fremkommer efter forkyndelsen, og at det ikke er antageligt, at en forskriftsmæssig forkyndelse, der på grundlag af de ved forkyndelsen bestående forhold anses for tilstrækkelig til, at fristen begynder at løbe, kan miste denne retsvirkning på grund af omstændigheder, der indtræder senere. Følgerne af en sådan opfattelse er så meget mere indgribende, som en indsigelse støttet på artikel 27, nr. 2, ikke alene kan påberåbes i forbindelse med fuldbyrdelsen, men også mod anerkendelsen af en retsafgørelse.

17 Kommissionen deler i et vist omfang sagsøgernes opfattelse, og dette på grundlag af betragtningen vedrørende retssikkerheden, nødvendigheden af en indskrænkende fortolkning af artikel 27, nr. 2, som en undtagelse fra hovedreglen om, at en fornyet prøvelse af faktum er udelukket i forbindelse med fuldbyrdelsen, samt den omstændighed, at allerede forkyndelsesreglerne i de nationale retsordener indeholder garantier. Imidlertid anerkender Kommissionen muligheden af at tage hensyn til visse ganske særlige omstændigheder, der indtræder efter forkyndelsen, og som ikke kan lægges sagsøgte til last.

18 Sagsøgte i hovedsagen, Forbundsrepublikken Tysklands regering og Det forenede Kongeriges regering foreslår derimod et benægtende svar navnlig under hensyn til, at den beskyttelse, artikel 27, nr. 2, skal sikre, kun kan være effektiv, såfremt samtlige omstændigheder tages i betragtning, dvs. også sådanne omstændigheder, der er indtrådt efter forkyndelsen.

19 Hvad angår denne del af det andet spørgsmål bemærkes, at såfremt man begrænser de omstændigheder, der kan tages i betragtning, til sådanne, der var kendte på tidspunktet for forkyndelsen, er der fare for at fortolke udtrykket »i så god tid« så indskrænkende og formelt, at indholdet heraf falder sammen med kravet med forkyndelsens forskriftsmæssighed, hvilket vil være ensbetydende med at ophæve en af de garantier, konventionen giver sagsøgte.

20 Det anførte indebærer, at kravet om »i så god tid«, som stilles netop med henblik på at sikre en effektiv beskyttelse af sagsøgtes rettigheder, skal bedømmes også i forhold til omstændigheder, der, selv om de er indtrådt efter forkyndelsen, ikke desto mindre kan være til hinder for, at forkyndelsen faktisk sætter den pågældende i stand til at forberede sit forsvar.

21 Dette resultat bekræftes i øvrigt af førnævnte dom af 16. juni 1981, hvori Domstolen fastslog, at der ved bedømmelsen af, om forkyndelse er sket i tilstrækkelig god tid, kan tages hensyn »til enhver omstændighed i sagen, herunder den måde, hvorpå forkyndelse eller meddelelse er sket, forholdet mellem sagsøgeren og sagsøgte, eller karakteren af de foranstaltninger, sagsøgte har skullet træffe for at undgå en udeblivelsesafgørelse«. Undersøgelsen af de foranstaltninger, sagsøgte har skullet træffe for at undgå en udeblivelsesafgørelse, må nødvendigvis angå forhold, der ligger efter forkyndelsen.

22 Den første del af det andet spørgsmål (spørgsmål 2 a) må derfor besvares med, at retten i anerkendelses- eller fuldbyrdelsesstaten ved prøvelsen af, om forkyndelse har fundet sted i tilstrækkelig god tid, også kan tage hensyn til særlige omstændigheder, som er indtrådt efter en forskriftsmæssig forkyndelse.

23 Det andet spørgsmål, Hoge Raad har stillet, omfatter yderligere to dele angivet som henholdsvis spørgsmål 2 b og spørgsmål 2 c. I den første del spørges, om omstændigheder, der indtræffer efter forkyndelsen eller meddelelsen, kan medføre, at det af sagsøgeren kan kræves, at han tager nærmere skridt til at give sagsøgte oplysning om sagsanlægget, i den forstand, at fristen i artikel 27, nr. 1, ikke begynder at løbe, hvis han ikke tager sådanne skridt. I den anden del spørges, om den omstændighed, at det skyldes sagsøgtes forhold, at det forskriftsmæssigt forkyndte eller meddelte processkrift ikke er nået frem til ham, er til hinder for, at retten — bl.a. på baggrund af den omstændighed, at sagsøgeren var bekendt med, at sagsøgte havde forladt den adresse, der betragtedes som hans bopæl — kan fastslå, at nærmere skridt, som omhandlet i spørgsmålets anden forgrening, måtte kræves.

24 Hvad angår spørgsmål 2 b, har sagsøgerne i hovedsagen anført, at en sådan pligt hverken har hjemmel i gældende national lovgivning eller i konventionen, samt at en regel med et sådant indhold ikke ville stemme overens med retssikkerheden i processuel henseende. I øvrigt findes der ingen ensartet praksis i medlemsstaterne, idet man visse steder er mere formel end andre og således mindre tilbøjelig til at

iværksætte skridt, der ikke kræves i lovgivningen eller konventionen. Selv om det er anerkendelsesværdigt, at en advokat i et tilfælde som det foreliggende underretter modparten eller foranlediger sagen udsat, kan der under alle omstændigheder ikke rejses bebrejdelser mod den advokat, som ikke gør det.

25 Kommissionen er også af den opfattelse, at en sådan pligt ville indebære en alvorlig fare for retssikkerheden. Det må således være uden retlige følger i processuel henseende, at sagsøgeren ikke har underrettet sagsøgte, da han efter forkyndelsen blev bekendt med, at han kunne komme i forbindelse med denne på en anden adresse.

26 Sagsøgte i hovedsagen, Forbundsrepublikken Tysklands regering og Det forenede Kongeriges regering foreslår derimod en bekræftende besvarelse bl.a. under hensyn til, at meningen og formålet med artikel 27, nr. 2, netop er udover den formelle forkyndelse eller meddelelse, at sikre iagttagelsen af retten til genmæle og således muligheden for at forsvare sig, hvorfor det så vidt muligt bør undgås, at en sagsøgt stilles over for en sag eller en dom uden at have haft lejlighed til at forsvare sig.

27 Hvad angår denne del af det andet spørgsmål bemærkes, at spørgsmålet, om en forkyndelse er sket i tilstrækkelig god tid, beror på en bedømmelse af faktum og følgelig ikke kan afgøres hverken på grundlag af national ret i domsstaten eller national ret i anerkendelses- eller fuldbyrdelsesstaten. Skridt som de i det præjudicielle spørgsmål omhandlede omfattes imidlertid ikke af nogen i konventionen hjemlet pligt for sagsøgeren. Der er derimod tale om en faktisk omstændighed, der skal tages hensyn til ved afgørelsen af, om forkyndelse er sket i tilstrækkelig god tid.

28 I så henseende forpligter et kendskab efter forkyndelsen til sagsøgtes nye adresse ikke sagsøgeren til at foretage nye skridt, men indebærer, at sagsøgerens efterfølgende adfærd bliver af betydning ved bedømmelsen af, om forkyndelse er sket i tilstrækkelig god tid. Ved at underrette sagsøgte på dennes nye adresse undgår sagsøgeren nemlig, at retten i anerkendelses- eller fuldbyrdelsesstaten kan anse adresseændringen som en særlig omstændighed, som udelukker, at forkyndelsen på den gamle adresse anses som sket i tilstrækkelig god tid.

29 Hvad angår spørgsmål 2 c, er det sagsøgernes opfattelse, at selv om sagsøgeren var forpligtet til at foretage yderligere skridt, medfører den omstændighed, at sådanne ikke er iværksat, ikke nødvendigvis, at anerkendelse eller fuldbyrdelse af retsafgørelsen må nægtes, såfremt det beror på sagsøgtes forhold, at sagsøgeren på tidspunktet for forkyndelsen var ukendt med den adresse, hvortil henvendelser til sagsøgte kunne rettes. Det vil i så henseende ikke være tilstrækkeligt for sagsøgte at meddele nummeret på en postboks. Kommissionen deler dette synspunkt, idet den er af den opfattelse, at såfremt det beror på sagsøgtes forhold, at det forskriftsmæssigt forkyndte eller meddelte processkrift ikke er kommet frem til denne, har sagsøgeren ingen pligt til at foretage yderligere skridt, selv om han efterfølgende bliver bekendt med sagsøgtes nye adresse.

30 Sagsøgte i hovedsagen, Forbundsrepublikken Tysklands regering og Det forenede Kongeriges regering er af den opfattelse, at sagsøgtes adfærd også er blandt de omstændigheder, retten i anerkendelses- eller fuldbyrdelsesstaten kan tage hensyn til ved bedømmelsen af, om forkyndelse er sket i tilstrækkelig god tid, samt at betydningen heraf må bedømmes af retten i lyset af kravet om en effektiv beskyttelse af retten til forsvar.

31 Henset til, at sigtet med artikel 27, nr. 2, som anført ovenfor, er at sætte sagsøgte i stand til faktisk at varetage sine interesser, bemærkes, at det ikke af en adfærd, der kan lægges sagsøgte til last, kan sluttes, at forkyndelsen er sket i tilstrækkelig god tid, selv om sagsøgeren efterfølgende er blevet bekendt med, at man kunne komme i forbindelse med sagsøgte på en ny adresse. Var dette tilfældet, lægger man nemlig en formodning om, at forkyndelse er sket i »god tid«? til grund. Selv om det med rette kan formodes, at en forkyndelse er sket i tilstrækkelig god tid, når det ikke var kendt, hvor man kunne komme i forbindelse med sagsøgte, er en sådan formodning ikke i overensstemmelse med beskyttelsen af retten til forsvar, når sagsøgeren efter forkyndelsen er blevet bekendt med, hvor henvendelse til sagsøgte kunne rettes.

32 Tages det således i betragtning, at en adfærd, der kan lægges sagsøgte til last, ikke automatisk udelukker, at der tages hensyn til sådanne særlige omstændigheder, der medfører, at forkyndelsen har været utilstrækkelig, kan en sådan adfærd udgøre et af de forhold på grundlag af hvilke, retten i anerkendelses- eller fuldbyrdelsesstaten bedømmer, om en forkyndelse er sket i tilstrækkelig god tid. Det tilkommer således denne ret i et tilfælde som det foreliggende at bedømme, i hvilket omfang den adfærd, der lægges sagsøgte til last, kan opveje den omstændighed, at sagsøgeren efter forkyndelsen er blevet bekendt med sagsøgtes nye adresse.

33 Herefter må anden og tredje del af det andet spørgsmål (spørgsmålene 2 b og 2 c) besvares med, at den omstændighed, at sagsøgeren efter forkyndelsen bliver bekendt med en ny adresse for sagsøgte, og den omstændighed, at det skyldes sagsøgtes forhold, at det forskriftsmæssigt forkyndte processkrift ikke er nået frem til ham, er omstændigheder, retten i anerkendelses- eller fuldbyrdelsesstaten kan tage i betragtning ved prøvelsen af, om forkyndelse har fundet sted i tilstrækkelig god tid.

Sagens omkostninger

34 De udgifter, der er afholdt af Forbundsrepublikken Tysklands regering, af Det forenede Kongeriges regering samt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (fjerde afdeling)

vedrørende de spørgsmål, som er forelagt den af Nederlandenes Hoge Raad ved dom af 17. februar 1984, for ret:

1) **Artikel 27, nr. 2, i Bruxelles-konventionen finder, for så vidt angår det dér opstillede krav om, at det indledende processkrift skal forkyndes eller meddeles i tilstrækkelig god tid, også anvendelse, når forkyndelsen eller meddelelsen har fundet sted inden for en frist, der er fastsat af retten i domsstaten, eller når sagsøgte alene eller tillige havde bopæl inden for nævnte rets jurisdiktion eller i domsstaten.**

2) **Retten i anerkendelses- eller fuldbyrdelsesstaten kan ved prøvelsen af, om forkyndelse har fundet sted i tilstrækkelig god tid, også tage hensyn til særlige omstændigheder, som er indtrådt efter en forskriftsmæssig forkyndelse.**

3) **Den omstændighed, at sagsøgeren efter forkyndelsen bliver bekendt med en ny adresse for sagsøgte, og den omstændighed, at det skyldes sagsøgtes forhold, at det forskriftsmæssigt forkyndte processkrift ikke er nået frem til ham, er omstændigheder, retten i anerkendelses- eller fuldbyrdelsesstaten kan tage i betragtning ved prøvelsen af, om forkyndelse har fundet sted i tilstrækkelig god tid.**

Mackenzie Stuart Bosco

Pescatore Koopmans Bahlmann

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 11. juni 1985.

P. Heim
Justissekretær

A. J. Mackenzie Stuart
Præsident